

Katica Sobo, mag. educ. philol. germ.¹
Sonja Eterović, mag. educ. philol. germ.²
Davorka Rujevčan, prof.³

KOMUNIKACIJA U NASTAVI STRANOG JEZIKA

Communication in Foreign Language Teaching

*„Man kann nicht nicht kommunizieren.“
(Ne može se ne komunicirati)*

Paul Watzlawick

SAŽETAK: Neupitno je da su komunikacijske kompetencije prepoznate kao važan čimbenik uspješnog sociokulturalnog obrazovanja mladih i da je aktivno znanje stranih jezika u današnjem društvu rastućih interkulturalnih kontakata neophodno. Ovaj rad u teoretskom dijelu daje pregled značenja komunikacije u nastavi s posebnim osvrtom na komunikaciju u pedagoškom odnosu, a u praktičnom dijelu prikazuje i analizira rezultate istraživanja odnosa nastavnika stranog jezika i studenata Veleučilišta u Karlovcu. Cilj rada je ispitati stavove studenata prema učenju stranog jezika i prema nastavi stranog jezika. Nadalje je cilj prikazati kako studenti procjenjuju odnos predavača prema studentima i koje osobine predavača studenti osobito cijene.

Ključne riječi: komunikacijska kompetencija, nastava stranog jezika, komunikacijski odnos

ABSTRACT: There is little question that the communicative competence is recognized as an important success factor for socio-cultural education of youth and that the working knowledge of foreign languages in today's society of growing intercultural contacts is necessary. This work gives a theoretical overview of the importance of communication in the classroom, with special emphasis on communication in the pedagogical relationship, while the practical part presents and analyzes the results of research on the relationship of foreign language teachers and students of Karlovac University of Applied Sciences. The aim was to examine students' attitudes towards learning a foreign language and the teaching of foreign languages. Furthermore the aim is to show how students assessed the relationship of the lec-

¹ Veleučilište u Karlovcu, ksobo@vuka.hr

² Veleučilište u Karlovcu, seterovic@vuka.hr

³ Veleučilište u Karlovcu, drujevcan@vuka.hr

turer towards the students, which features of lecturers are highly valued among the students.

Keywords: Communicative competence, foreign language teaching, communicational relationship

1. UVOD

U današnjem globaliziranom društvu u okolnostima rastućih interkulturalnih kontakata, kako u privatnom tako i u poslovnom okruženju, u vrijeme informacijske umreženosti, koja omogućava komuniciranje ljudi širom svijeta, naglašava se potreba učenja stranih jezika. Usvajanje komunikacijskih vještina na stranim jezicima, koje su tako važne za opstanak u suvremenom društvu, moguće je usvojiti samo u pozitivnom okruženju i uz učitelje koji će kao motivatori i usmjeravatelji utjecati na uspješnu komunikaciju koja je preduvjet uspješne nastave.

2. POJAM KOMUNIKACIJE

Potražimo li riječ komunikacija u Anićevom velikom rječniku hrvatskog jezika naći ćemo slijedeće vrlo općenito objašnjenje: komunikacija – davanje i primanje informacija (usmena, pismena); općenje. Nešto detaljnije ovaj pojam opisuje Klaić u Rječniku stranih riječi navodeći i porijeklo riječi: komunikacija (lat. *communicare* – učiniti općim) 1. Priopćenje, saopćenje, izlaganje, predavanje; 2. Promet, saobraćaj, spoj, veza jedne točke s drugom. U istom rječniku glagol komunicirati opisuje se kao 1. priopćiti; 2. biti u vezi, općiti, spajati. Komunikacija nas dakle povezuje. Komunikacija je osnova svakog odnosa, pa tako prije svega i odgojno- obrazovnog odnosa. Možemo reći da je uspješna komunikacija temelj odgojno-obrazovnog procesa jer bez nje nema razvoja pojedinca, a time ni razvoja društva. Pojedinaac naime kroz komunikaciju postaje društveno biće. Taj se smisao riječi komunikacija krije već u samom korijenu riječi komuna, zajednica. Čovjek treba komunikaciju da bi ostvario društvenu interakciju i da bi postao čovjekom. Temeljna interakcija ostvaruje se pak u odnosu učitelj - učenik. Učitelj šalje učeniku znakove (glas, riječ, broj, simbol) koje učenik svojom misaonom aktivnošću otkriva, pretvara u značenje te stvara konotacije. Na temelju otkrivenih značenja učenik stvara stavove i formira svoje ponašanje. Komunikacija dakle nije puko davanje informacija već mnogo složeniji proces. Tako Pastuović definira komunikaciju na sljedeći način: „Komuniciranje nema zadaću jednostavnog „obavještavanja“ učenika koji je pritom pasivni primatelj informacije, nego olakšavanja promjene početnog stanja učenikovih kognitivnih i motivativnih osobina pomoću njegove psihičke aktivnosti potaknute poučavanjem“.⁴ U pedagoškom pojmovniku komunikacija se opisuje kao „Odnos u prenošenju informacija između dvaju subjekata, osobito veze koje se ostvaruju specifičnom komunikativnom tehnologijom; komunikologija je teorija komunikacija, a „pedagoška komunikologija“ aplicira te spoznaje na odgoj i obrazovanje; prema njoj su odgoj, obrazovanje, učenje i

⁴ Pastuović, N.: *Edukologija*, Znamen, Zagreb, 1999., str. 550.

nastava osobite vrste komunikativnog procesa“.⁵ Watzlawick u svojoj teoriji komunikacije polazi od toga da sve međuljudske odnose treba proučavati u komunikaciji te da je za pojedinca posebno bitna povratna informacija. On je također tvrdio da je svaki postupak istodobno i komunikacija te da je „nemoguće ne komunicirati“. Iz toga se vidi koliko je značajna komunikacija u odgojno- obrazovnom procesu.

2.1. Komunikacija u pedagoškom odnosu

Polić definira odgoj kao komunikaciju te smatra da će odgoj biti uspješniji što je komunikacija između odgajatelja i odgajnika uspješnija.⁶ Komunikacija je dakle suština odgojno-obrazovnog procesa i tek uspješna komunikacija omogućava odgoj. Vidljivo je to iz niza definicija odgoja. Tako Bratanić definira odgoj kao proces koji se odvija u polju međuljudskih odnosa, koji se uspostavlja između odgajatelja i odgajnika. U tom se odnosu radi o međudjelovanju subjekata u odgoju. Najbolje je to izrazio Nohl svojom definicijom pedagoškog odnosa „Osnova odgoja jest strastveni odnos zrela čovjeka prema čovjeku u nastajanju“. U tom odnosu odgajatelj i odgajnik kroz dijalog, dakle kroz komunikaciju, usavršavaju svoje ličnosti. U interakciji koja se ostvaruje među njima dolazi do uzajamne razmjene značenja. U komunikacijskom procesu prijenos informacija odvija se preko određenih znakova (glas, riječ, broj, simbol,...). Sudionici u komunikaciji moraju biti sposobni tumačiti te znakove da bi komunikacija bila uspješna. Ne smije se međutim zanemariti činjenica da sudionici u tom procesu nisu ravnopravni partneri zbog razlike u znanju, iskustvu i zrelosti. Tako Dilthey opisuje: „Odgoj je planska djelatnost kojom odrasli oblikuju duševni život mladeži“. Odgajatelj je posrednik kulture.⁷ Odgajatelj preuzima odgovornost za pedagoško djelovanje. Tek namjera odgajatelja da pomaže odnosno da posreduje između okoline i odgajnika, tek njegova vjera u razvojne mogućnosti i volja da stvori uvjete za razvoj „zbijskog čovjeka“, kako odgajnika naziva Nohl. Odgajatelj je dakle osoba koja šalje znakove, a odgajnik svojom misaonom aktivnošću otkriva ta značenja i stvara konotacije. Odgajatelj treba stvoriti uvjete za razumijevanje, a time i za razvoj osobnosti odgajnika. Odgajatelj mora omogućiti i poticati aktivno sudjelovanje odgajnika u odgojno-obrazovnom procesu.

2. 2. Pedagoški odnos u nastavi stranog jezika

Nastava stranog jezika je vrlo specifična i kompleksna jer je strani jezik ne samo cilj nego i sredstvo u nastavi. Kao osnova za podučavanje stranih jezika izmjenjivale su se razne metode od gramatičko-prijevodne, preko audio-lingvalne pa do direktne. Uglavnom se u svim tim metodama poučavanje temeljilo na usvajanju gramatičkih sustava. Tek pod utjecajem Chomskog bit nastave stranog jezika prestaje biti puko

⁵ Mijatović, A.: **Osnove suvremene pedagogije**, Hrvatski pedagoško-književni zbor, Zagreb, 1999, str. 647.

⁶ Polić, M.: **Čovjek – odgoj – svijet**, KruZak, Zagreb, 1997.

⁷ Bašić, S.: „**Odgoj**“. U: Mijatović, A. (ur.). **Osnove suvremene pedagogije**. Hrvatski pedagoško-književni zbor, Zagreb, 1999., str. 175-203.

memoriranje i reproduciranje tekstova. Chomsky polazi od toga da je jezik prije svega kreativna kategorija. Neki teoretičari u nastavi stranih jezika sve više naglašavaju funkcionalnu ulogu jezika. Tako npr. David Wilkins razvija funkcionalni pristup organizaciji jezičnog materijala. Osnovna karakteristika takvog pristupa je razvijanje komunikacijske kompetencije učenika. Za pravilno svladavanje stranog jezika nije dovoljno samo poznavanje gramatičkih pravila već i poznavanje pravila komunikacije. No postavlja se pitanje kako savladati komunikaciju na stranom jeziku, ako nema dobre komunikacije između odgajatelja i odgajanika. Odgajatelj je prenositelj obavijesti, znanja i kompetencija. On vodi, upravlja i organizira komunikacijsku situaciju. Odgajatelj dakle ima dominirajuću ulogu. On je autoritet. U takvoj komunikaciji učenik kao primatelj informacije i sudionik komunikacijskog procesa ostvaruje svoju dominiranu ulogu. U suvremenoj nastavi stranog jezika nastoji se smanjiti asimetričnost među sudionicima u komunikaciji jer u prirodnom okruženju među sugovornicima nema takvog asimetričnog odnosa. Prema Bergmannu važno je izgrađivati „personalni autoritet“ odnosno „dobar, moderan autoritet“.⁸ Takav se autoritet na temelji na principima već na opuštenosti i suverenosti koje prvo čovjek mora sam u sebi izgraditi da bi to mogao prenijeti drugima.⁹ Izjednačavanje sudionika u nastavi stranih jezika može se postići postupcima kojima se učeniku daje „važnost“ time što mu se dopušta da izrazi svoje mišljenje, svoj stav, svoju kreativnost. Odgajatelj treba prije svega postati aktivni sugovornik. Uloga odgajatelja je da potiče takvu aktivnost jer se samo tako može postići opuštena atmosfera u kojoj je moguća prirodna komunikacija.

3. METODOLOGIJA

3.1. Cilj

Cilj ovog rada je prikazati važnost dvosmjerne komunikacije između studenata i predavača stranih jezika, te ulogu koju ima korektan odnos predavača prema studentima kako bi se na temelju dobivenih rezultata moglo ukazati na nedostatke u tom odnosu te djelovati na aktivno uključivanje studenata u nastavu stranih jezika što bi poboljšalo njihove komunikacijske kompetencije.

3.2. Sudionici istraživanja

U ispitivanju je sudjelovalo 104 ispitanika (N= 104; 15,38 % muških i 84,62% ženskih). Ispitanici su bili studentice i studenti smjera Ugostiteljstva na Veleučilištu u Karlovcu koji uče dva strana jezika (njemački i engleski). Od svih ispitanika njih 71 (68,27 %) su studenti viših godina studija (druga i treća godina) i imaju predznanje njemačkog jezika, a 33 (31,73%) su početnici odnosno studenti prve godine studija. Studenti se dijele na početnike i napredne. Mnogi se studenti međutim prijavljuju u

⁸ Bergmann, W.: *Gute Autorität*, Beltz Taschenbuch, Weinheim und Basel: 2008, str. 34.

⁹ Ibid.

početnike, iako su više godina učili njemački jezik. Stoga je u anketi postavljeno pitanje o broju godina učenja njemačkog jezika te je u analizi rezultata kao relevantan uzet u obzir taj podatak, a ne podjela na početnike i napredne.

3.3. Postupak

Podaci su prikupljeni u rujnu 2011. godine u okviru redovne nastave njemačkog jezika. Ispitanici su upitnik ispunjavali skupno, u nekoliko grupa. Ispitanici su prije popunjavanja dobili upute o ispunjavanju upitnika. Sudjelovanje u ispitivanju je bilo dobrovoljno i anonimno.

3.4. Instrument

Za potrebe ovog rada napravljen je anketni upitnik sastavljen od tri dijela. Prvi dio upitnika sadrži demografske varijable (spol, jezike koje ispitanik uči i završenu srednju školu). U drugom dijelu upitnika ispitanici se izjašnjavaju da li učenje njemačkog jezika smatraju a) iznimno potrebnim, b) potrebnim ili c) nepotrebnim. Treći dio sastoji se od 18 čestica. Ispitanici su davali svoje procjene za pojedine čestice na temelju Likertove skale koja se sastoji od 5 stupnjeva intenziteta (nimalo se ne slažem, uglavnom se ne slažem, neodlučna/ neodlučan sam, uglavnom se slažem i potpuno se slažem). U analizi su sve čestice razvrstane u tri skupine. Prvu skupinu čine čestice koje se odnose na odnos predavača i studenata (korektnost odnosa, komunikativnost predavača, autoritet), druga skupina obuhvaća odgojno-obrazovne vrijednosti (motivacija, poticaj na suradnju), a treća skupina je odraz stavova studenata prema nastavi njemačkog jezika. U trećem dijelu upitnika ispitanici daju odgovore na dva pitanja otvorenog tipa (Koje osobine vašeg predavača smatrate osobito pozitivnima? i Što bi vaš predavač trebao neizostavno mijenjati u svom odnosu prema studentima?).

4. REZULTATI

4.1. Važnost učenja njemačkog jezika

Analiza rezultata prvog dijela upitnika pokazala je da je najviše studenata (njih 54) učilo njemački jezik između 4 i 9 godina, 17 studenata je učilo njemački jezik više od 9 godina, a samo je 33 pravih početnika, dakle onih koji se prvi puta susreću s njemačkim jezikom. U grupu naprednih studenata prijavljeno je međutim samo 14 (od njih 17), a svi ostali prijavili su se u grupu početnika. Razlog tome je uglavnom nesigurnost i strah od njemačkog jezika te mišljenje kako je lakše savladati engleski jezik, a njemački učiti opet iz početka. No strah od stranog jezika istraživali su mnogi stručnjaci (npr. Mihaljević-Djigunović)¹⁰, pa to nije tema ovog rada. Zanimljivo je međutim, da su bez obzira na stav o njemačkom jeziku studenti svjesni važnosti učenja njemačkog jezika, pa tako 48 (46,15%) njih smatra da je iznimno važno učiti

¹⁰ Mihaljević Djigunović, J., Bagarić, V.: „A comparative study of attitudes and motivation of Croatian learners of English and German“, *Studia Romanica et Anglicae Zagrebensis*, 52, Zagreb, 2007.

njemački jezik, 55 (52,88%) ih smatra da je to potrebno, a samo 1 student (0,96%) smatra nepotrebnim učiti njemački jezik.

Tablica 1. Godine učenja i važnost učenja njemačkog jezika

Godine učenja	Iznimno potrebno		Potrebno		Nepotrebno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
0-3	15	45,45%	17	51,52%	1	3,03%
4-8	24	44,44%	30	55,56%	0	0,00%
9+	9	52,94%	8	47,06%	0	0,00%
Ukupno	48	46,15%	55	52,88%	1	0,96%

Izvor: autorska obrada

Ako se pogleda broj godina učenja proizlazi da studenti koji najduže uče njemački jezik najvećim dijelom smatraju da je iznimno potrebno učiti njemački jezik (52,15%). Time je potvrđena hipoteza o tome da su studenti svjesni važnosti učenja njemačkog jezika.

4.2. Odnos predavača i studenata

Prva skupina pitanja određuje odnos predavača i studenata, a obuhvaća čestice koje se tiču korektnosti odnosa, komunikativnost predavača i njegov autoritet. Kod pitanja autoriteta posebno je naglašeno da se autoritet predavača temelji na znanju koje predavač ima, a ne na strahu od predavača.

4.2.1 Korektnost odnosa predavača i studenata

S tvrdnjom da predavač ima korektan odnos prema studentima u potpunosti se slaže 77,88% studenata, 22,12% se uglavnom slaže s tom tvrdnjom, a nitko se nije dvoumio ili izrazio neslaganje. Razlike u godinama učenja njemačkog jezika nisu pokazale veća odstupanja.

Tablica 2. Korektnost odnosa predavača prema studentima

Godine učenja	5		4		3		2		1	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
0-3	25	75,76%	8	24,24%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
4-8	42	77,78%	12	22,22%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
9+	14	82,35%	3	17,65%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Ukupno	81	77,88%	23	22,12%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%

Izvor: autorska obrada

4.2.2 Komunikativnost predavača

Što se tiče komunikativnosti predavača vrlo velik postotak studenata (79,81%), a među njima najviše oni koji su najduže učili njemački (88,24%), slaže se u potpunosti s tvrdnjom da je predavač komunikativan i pristupačan. 19,23% studenata se uglavnom slaže, a neodlučan je samo jedan student (0,96%).

Tablica 3. Komunikativnost predavača

Godine učenja	5		4		3		2		1	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
0-3	24	72,73%	8	24,24%	1	3,03%	0	0,00%	0	0,00%
4-8	44	81,48%	10	18,52%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
9+	15	88,24%	2	11,76%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Ukupno	83	79,81%	20	19,23%	1	0,96%	0	0,00%	0	0,00%

Izvor: autorska obrada

4.2.3. Autoritet

S tvrdnjom o autoritetu predavača 54,81% studenata se u potpunosti slaže, odnosno smatra da je autoritet predavača zasnovan na znanju predavača, a ne na strahu. 37,50% uglavnom se slaže s tom tvrdnjom, 7,69% studenata je neodlučno, a samo se jedan student nimalo ne slaže s tom tvrdnjom. Uspoređuju li se godine učenja i stav o autoritetu proizlazi da je najveći postotak studenata koji se u potpunosti slažu s ovom tvrdnjom među onima koji imaju već duže iskustvo u učenju njemačkog jezika (između 4 i 8 godina).

Tablica 4. Autoritet predavača

Godine učenja	5		4		3		2		1	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
0-3	18	54,55%	11	33,33%	3	9,09%	0	0,00%	1	0,00%
4-8	30	55,56%	22	40,74%	3	5,56%	0	0,00%	0	0,00%
9+	9	52,94%	6	35,29%	2	11,76%	0	0,00%	0	0,00%
Ukupno	57	54,81%	39	37,50%	8	7,69%	0	0,00%	1	0,96%

Izvor: autorska obrada

4.3. Odgojno-obrazovne vrijednosti

Druga skupina tvrdnji odnosi se na odgojno-obrazovne vrijednosti. Obuhvaćene su tvrdnje o tome da predavač potiče na aktivnost i sudjelovanje u nastavi odnosno da svojim radom motivira studente.

4.3.1. Motivacija i aktivnost na satu

Kod tvrdnje „Predavač nas motivira i potiče aktivnost na satu“ 60,58% studenata se u potpunosti slaže. 35,58% studenata se uglavnom slaže, a samo četvero studenata odnosno 3,85% je neodlučno. Nitko od studenata nije označio da se uglavnom ili nimalo ne slaže. Studenti su dakle svjesni da ih se pokušava motivirati i uključiti u nastavu, što je vrlo bitno za uspjeh same nastave. Studenti se osjećaju važnim sudionicima nastave, a ne samo pasivnim slušačima.

Tablica 5. Motivacija i aktivnost

Godine učenja	5		4		3		2		1	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
0-3	22	66,67%	9	27,27%	2	6,06%	0	0,00%	0	0,00%
4-8	29	53,70%	23	42,59%	2	3,70%	0	0,00%	0	0,00%
9+	12	70,59%	5	29,41%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Ukupno	63	60,58%	37	35,58%	4	3,85%	0	0,00%	0	0,00%

Izvor: autorska obrada

4.4. Stav studenata prema nastavi

Treća skupina tvrdnji odraz je stavova studenata prema samoj nastavi njemačkog jezika i obuhvaća pitanja o osjećaju zadovoljstva odnosno nelagode na nastavi njemačkog jezika.

4.4.1. Osjećaj nelagode na satu njemačkog jezika

Iz treće skupine pitanja izdvojena je tvrdnja „Na nastavi njemačkog jezika osjećam se nelagodno“. S ovom tvrdnjom samo se jedan student potpuno slaže. Četiri studenta (3,85%) se uglavnom slažu, šest je neodlučnih studenata (5,77%), dvadeset osam studenata (26,92%) se uglavnom ne slaže, a najveći broj, njih šezdeset šest (63,46%) se nimalo ne slaže s tom tvrdnjom.

Tablica 6. Osjećaj nelagode na satu njemačkog jezika

Godine učenja	5		4		3		2		1	
	Broj	%	Broj	0%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
0-3	0	0,00%	2	6,06%	3	9,09%	12	36,36%	16	48,48%
4-8	0	0,00%	1	1,85%	3	5,56%	13	24,07%	37	68,52%
9+	0	0,00%	1	5,88%	0	0,00%	3	17,65%	13	76,47%
Ukupno	0	0,00%	4	3,85%	6	5,77%	28	26,92%	66	63,46%

Izvor: autorska obrada

4.5. Osobine predavača

Odgovarajući na pitanje otvorenog tipa: Koje osobine vašeg predavača smatrate osobito pozitivnima? studenti su najčešće naveli slijedeće osobine: pristupačnost, komunikativnost i kompetentnost. Kao poželjna osobina 15 puta se pojavljuje duhovitost, a 9 puta strpljivost. Rangiranjem navedenih osobina prema učestalosti navođenja dobiveni su slijedeći rezultati:

Tablica 7. Osobine predavača

	Osobina	Broj navođenja osobine
1.	Pristupačnost	49
2.	Komunikativnost	42
3.	Kompetentnost	29
4.	Duhovitost	15
5.	Strpljivost	9

Izvor: autorska obrada

5. ZAKLJUČAK

Komunikacija u nastavi stranih jezika je vrlo specifična komunikacijska aktivnost te je predmet mnogih istraživanja. Tako Medved Krajnović istražuje komunikaciju u razredu putem pragmatičkih principa kooperativnosti i uljudnosti te zaključuje da učenje stranog jezika može biti uspješno samo ako se ostvari suradnja između učenika i nastavnika koja počiva na poštivanju principa kooperativnosti i principa uljudnosti te kroz neprisutnost principa ironičnosti.¹¹ Mihaljević Djigunović i Bagarić provele su 2007. godine komparativno istraživanje stavova hrvatskih učenika prema učenju engleskog i njemačkog jezika.¹² Pokazalo se da su učenici engleskog jezika više motivirani za učenje i da imaju pozitivniji stav prema engleskom jeziku i nastavnicima engleskog jezika nego učenici njemačkog jezika prema njemačkom jeziku i nastavnicima njemačkog jezika. Ovaj rad istražuje kako studenti procjenjuju odnos predavača prema studentima. Pokazalo se da većina studenata pozitivno procjenjuje odnos predavača prema studentima te da se osjećaju aktivno uključeni u nastavu. Samo 3,85% studenata osjeća se na nastavi nelagodno. Objašnjenje pozitivnog osjećaja koji studenti imaju na nastavi njemačkog jezika temelji se na rezultatima prikupljenima pomoću zadnjeg dijela upitnika, u kojem studenti samostalno odgovaraju na pitanja o osobinama predavača. Studenti najviše cijene pristupačnost i komunikativnost

¹¹ Medved Krajnović, M.: „Pragmatika i komunikacija u razredu (suraduju li nastavnici i učenici?)“, U: Badurina, L, Ivanetić, N., Pritchard, B., Stolac, D. (ur.), Teorija i mogućnosti primjene pragmalingvistike. Hrvatsko društvo za primjenjenu lingvistiku, Zagreb–Rijeka, 1999.

¹² Mihaljević Djigunović, J., Bagarić, V.: „A comparative study of attitudes and motivation of Croatian learners of English and German“, *Studia Romanica et Anglica Zagrebiensis*, Zagreb, 52; (2007).

predavača, čime se potvrđuje hipoteza o tome da studenti osobito cijene komunikativnost predavača, a važna im je i kompetentnost. Zanimljivo je da se kao poželjna osobina 15 puta pojavljuje duhovitost. Ova osobina se nažalost nedovoljno istražuje, a svakako zaslužuje važno mjesto u nastavi. Na pitanje o tome što bi predavač trebao mijenjati u svom odnosu prema studentima, studenti su 78 puta odgovorili „ništa“, a ako se pretpostavi da su i oni koji nisu ništa napisali kod ovog pitanja mislili da ne treba mijenjati ništa, dobiva se velika brojka od 94 studenta što potvrđuje hipotezu o korektnom odnosu predavača prema studentima. Komunikativnost kao osobina učitelja svakako zauzima vrlo važno mjesto u odgojno-obrazovnom radu. Učitelji prije svega moraju znati slušati, a tek onda poučavati. Tek kada učenika aktivno uključimo u proces poučavanja, nastava počinje ispunjavati svoju osnovnu zadaću, a to je da sam učenik usvaja podatke, razrađuje ih i donosi zaključke. To je moguće samo u okruženju pozitivnog autoriteta učitelja kojeg se doživljava kao pomagača, motivatora i usmjeravatelja. Tek odnos uzajamnog djelovanja, kako ga definira Brezinka, omogućit će uspješnu komunikaciju, a time i uspješnu nastavu. Rezultati su pokazali da je studentima najvažnija pristupačnost predavača, dakle približavanje predavača i studenata u ravnopravan, partnerski odnos, a ne strogi odnos odgajatelja i odgajanika, kako je to još uvijek često slučaj u našim školama i visokim učilištima. Bez obzira što cijene pristupačan odnos predavača prema studentima on istovremeno ne umanjuje njegov autoritet, što se moglo vidjeti iz tvrdnje o predavačevom autoritetu kojeg uglavnom ili potpuno potvrđuje 92,31 % studenata. Pozitivan autoritet može se dakle postići isključivo u odnosu koji se temelji na komunikativnom odnosu prema učenicima i studentima.

Literatura

1. Bagarić, V., Mihaljević Djigunović, J.: **Definiranje komunikacijske kompetencije**, U: Metodika, vol. 8, No. 1, 2007., str. 84-93
2. Bašić, S.: „Odgoj“. U: Mijatović, A. (ur.). **Osnove suvremene pedagogije**. Zagreb, Hrvatski pedagoško-književni zbor, 1999., str. 175-203
3. Bergmann, W.: **Gute Autorität**, Weinheim und Basel: Beltz Taschenbuch, 2008.
4. Hunscha, S.: **Kommunikations- und Interaktionsmodelle**, <http://www.techfak.unibielefeld.de/ags/wbski/lehre/digiSA/S02MMM/kommunikation.pdf.pdf> (12.02.2011.)
5. Kaić, B.: **Rječnik stranih riječi**. Zagreb: Nakladni zavod MH, 1988.
6. Medved Krajnović, M.: „Pragmatika i komunikacija u razredu (suraduju li nastavnici i učenici?)“, U: Badurina, L, Ivanetić, N., Pritchard, B., Stolac, D. (ur.), **Teorija i mogućnosti primjene pragmatike**. Zagreb – Rijeka: Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, 1999., str. 497-504
7. Mihaljević Djigunović, J.: **Strah od stranog jezika**. Zagreb: Naklada Ljevak, 2002.
8. Mihaljević Djigunović, J., Bagarić, V.: „A comparative study of attitudes and motivation of Croatian learners of English and German“, **Studia Romanica et Anglica Zagrebiensis**, No 52; (2007), str. 259-281
9. Mijatović, A.: **Osnove suvremene pedagogije**, Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor, 1999.

10. Palekčić, M., Vollstadt, W., Terhart, E., Katzenbach, D.: „**Nastavni sadržaji i znanje**“ U: Mijatović A. (ur.) Osnove suvremene pedagogije, Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor, 1999.
11. Pastuović, N.: **Edukologija**. Zagreb: Znamen, 1999.
12. Polić, M.: **Čovjek – odgoj – svijet**. Zagreb: KruZak, 1997.
13. Poljak, V.: **Didaktika**. Zagreb: Školska knjiga, 1980.
14. **Recommendation of the European Parliament and the Council of 18 December for lifelong learning (2006/962/EC)**
15. **Zajednički europski referentni okvir za učenje, nastavu i ocjenjivanje jezika (ZEROJ)**, Zagreb, Školska knjiga, 2005.